

พฤติกรรมการเล่นในเด็กออทิสติก

AUTISM SPECTRUM DISORDER: PLAY BEHAVIOR

นายแพทย์ทวีศักดิ์ ลีรัตนเรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และคุณธรรม การเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการพัฒนาของเด็กทุกคน

แต่ในเด็กออทิสติก การเล่นมักไม่สามารถพัฒนาเป็นไปตามขั้นตอนธรรมชาติ หรือลำดับขั้นของพัฒนาการด้านการเล่น เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เด็กมักขาดความสามารถในการเล่นที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และขาดจินตนาการ จึงทำให้มีข้อจำกัดในการเล่น เด็กมักเล่นไม่ถูกวิธี มีรูปแบบการเล่นซ้ำ ๆ ขาดความหลากหลาย เช่น สะบัดหรือหมุนของไปมา เทของเล่นกลับไปกลับมา เรียงของเล่นเป็นแถวยาว ฯลฯ เด็กไม่ค่อยเปลี่ยนรูปแบบการเล่น และไม่มีการเล่นแบบพฤติกรรมทางสังคม มักสนใจแต่รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ หมกมุ่นกับบางสิ่งบางอย่างมากเกินไป หรือเพ่งมองเฉพาะบางจุดนานเกินไป

เป็นธรรมดาสำหรับเด็กออทิสติกที่มักจะเลือกเล่นของเล่นตามช่องทางของระบบประสาทสัมผัสที่ถูกระตุ้น เช่น การดม การชิม การฟัง การสัมผัส หรือนำมาจ้องมองดู แต่เด็กมักจะไม่ค่อยมีความผูกพันกับของเล่นเฉพาะอย่างเท่าที่ควร ไม่มีตุ๊กตาหรือหุ่นยนต์ตัวโปรด เด็กมักจะชอบเล่นของอย่างอื่นที่ไม่ใช่ของเล่นด้วยซ้ำ มักเป็นของใช้ที่หยิบได้ทั่ว ๆ ไป ในบ้าน เช่น ขวดยา ผ้าพันแผล แก้วน้ำ กระจังบังบัง ปฏิทิน แผ่นโฆษณา เป็นต้น และในการเล่นของเล่น เด็กก็มักขาดจินตนาการในการเล่นที่ควรมีตามวัย

เด็กออทิสติกมีลักษณะเฉพาะตัว ที่ขัดขวางต่อพัฒนาการด้านการเล่น ดังนี้

1. เด็กที่มีทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสารบกพร่อง ทำให้จำกัดบทบาทในการมีปฏิสัมพันธ์ทางการเล่น
2. เด็กมีความยากลำบากในการตีความหมาย หรือคาดเดาความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของเด็กคนอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสร้างมิตรภาพกับเพื่อน
3. เด็กมักขาดความสนใจในสิ่งรอบตัว ขาดความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลง มักจะต่อต้านต่อการสำรวจ หรือสรรหาการเล่นใหม่ ๆ ร่วมกับเพื่อน
4. เมื่อชักชวนให้เด็กมาเล่น แต่ระดับการเล่นของเขาต่ำกว่าของเด็กคนอื่น เด็กจึงไม่เข้าใจในสิ่งที่จะเล่น และเพื่อนก็ไม่สนใจที่จะเล่นด้วยเช่นกัน

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นของเด็กออทิสติก ในระยะแรก ๆ เป็นการสังเกตเด็กเล่นในห้องสังเกตทดลอง ซึ่งได้จัดเตรียมขึ้น ไม่ใช่การสังเกตการเล่นตามธรรมชาติจริง ๆ พบว่า การเล่นที่พบส่วนใหญ่มักเป็น การเล่นสำรวจ ทดลอง เพื่อดูว่าของที่เล่นอยู่ใช้อย่างไร (exploratory play) และการเล่นรูปแบบเดิมซ้ำไปซ้ำมา แบบไร้เป้าหมาย (perseveration)

แต่การศึกษาวิจัยในช่วงหลัง เป็นการสังเกตการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก ผลการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม พบว่า พฤติกรรมการเล่นที่พบบ่อยที่สุดคือ การเล่นจำลองหน้าที่การทำงานของสิ่งของที่อยู่รอบตัว (functional play) รองลงมาคือการเล่นแบบมีโครงสร้าง มีรูปแบบ และเป้าหมายกำหนดไว้ชัดเจน (constructive play) และการเล่นสำรวจ ทดลอง (exploratory play) และที่สำคัญคือ แทบไม่ให้เห็นการเล่นแบบจินตนาการเลย (make-believe play) การเล่นจำลอง (functional play) ที่สังเกตเห็นส่วนใหญ่จะเป็นแบบต่างคนต่างเล่น รองลงมาคือ เล่นคนเดียว

เด็กออทิสติกจะมีทั้งเล่นคนเดียวและเล่นเป็นกลุ่ม แต่มักไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน จากการศึกษาวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกเล่นกับผู้ใหญ่เพียงร้อยละ 12 ของช่วงเวลา และเล่นกับเพื่อนเพียงร้อยละ 7 ของช่วงเวลา ทั้ง ๆ ที่มีความพยายามเข้าไปกระตุ้นและเล่นด้วยเป็นระยะแล้วก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2561). **คู่มือการดูแลเด็กออทิสติก**. กรุงเทพฯ: บียอนด์ พับลิชชิ่ง.

Beyer J & Gammetoft L. (2003). **Autism and play**. London: Jessica Kingsley Publishers.

Healis autism centre. (2021). **Can Children with Autism Pretend Play?** (Online). Available URL: <https://www.healisautism.com/post/can-children-autism-pretend-play>

Holmes E, & Willoughby T. (2005). Play behaviour of children with autism spectrum disorders. **Journal of Intellectual & Developmental Disability**, 30(3): 156-64.

Jordan, R. (2003). Social play and autistic spectrum disorders: a perspective on theory, implications and educational approaches. **Autism**, 7(4): 347-60.

Rutherford MD, Young GS, Hepburn S & Rogers SJ. (2006). A longitudinal study of pretend play in autism. **Journal of Autism and Developmental Disorders**, 37(6), 1024-39.

Volkmar FR, Van Schalkwyk GI & Van der Wyk B. (2018). Autism Spectrum Disorder. In: **Lewis's child and adolescent psychiatry: a comprehensive textbook, 5th ed.** Martin A, Volkmar FR and Bloch M, eds. Philadelphia: Wolters Kluwer, pp. 1164-95.

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). **พฤติกรรมการเล่นในเด็กออทิสติก**. [Online]. Available URL: <https://www.happyhomeclinic.com/au32-autistic-play-behavior.htm>

(บทความต้นฉบับ: กันยายน 2550)